

Arkeologisk förundersökning

Tibble 8:16, RAÄ 120:1

Täby socken, Täby kommun, Stockholms län, Uppland

Lst dnr: 431-06-82209

Av Emma Sjöling

SAU Rapport 2007:6

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	4
BAKGRUND	4
Topografi.....	4
Fornlämningsmiljö	4
Tidigare undersökningar.....	4
UNDERSÖKNINGEN	5
Undersökningsmetod.....	5
Frågeställningar.....	5
UNDERSÖKNINGSRESULTAT.....	5
Schakt.....	5
Övrigt.....	7
Tolkning.....	7
Förslag till vidare åtgärder.....	8
SAMMANFATTNING	8
REFERENSER.....	8
TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER	9
BILAGA 1. Schakttabell.....	10

Figur 1. Utdrag ur Terrängkartan med undersökningsområdets position. Skala 1:50 000. © Lantmäteriverket Gävle 2007. Medgivande MS2007/04080.

INLEDNING

Med anledning av en planerad förbättring och breddning av den befintliga Bergtorpsvägen samt anläggandet av en rondell i korsningen Bergtorpsvägen/Viggbyholmsvägen i Täby kommun har SAU genomfört en arkeologisk förundersökning av RAÄ 120:1 i Täby socken, Uppland. Entreprenör var Veidekke anläggning Öst AB.

Undersökningen genomfördes under en och en halv dag i november 2006. Syftet med förundersökningen var att fastställa fornlämningens omfattning genom att ta upp schakt inom och i direkt anslutning till exploateringsområdet och etableringsområdet. Endast den norra delen av korsningen Bergtorpsvägen/Viggbyholmsvägen berördes. Den arkeologiska förundersökningen utfördes på uppdrag av Täby kommun.

Ansvarig fältarbetsledare och tillika rapportansvarig för den aktuella lokalen har varit Emma Sjöling.

Väderförhållanden var relativt goda trots ett lager snö den första dagen. Marken var ännu inte frusen.

BAKGRUND

Topografi

Fornlämningen RAÄ 120:1 som ligger i Täby socken strax nordväst om E18 utgörs av ett impediment i åkermark bestående av ett gravfält och en terrassering/husgrund (RAÄ 120:1 (1-4) i FMIS) samt 24 gravar öster om impedimentet (RAÄ 120:1 (5) i FMIS). Gravfältet på impedimentet består av en hög och 18 stensättningar, varav 17 runda och en rektangulär stensättning. Terrasseringen (20 m x 8 m) vätter mot åkerkanten och är belägen på södra delen av impedimentet (uppgifter från FMIS). Det barrträdsbevuxna impedimentet ligger strax norr om undersökningsområdet på cirka 17-21 m.ö.h. Undersökningsområdet befann sig således under 17 m.ö.h. och utgjordes av gräsbevuxen lermark.

Fornlämningsmiljö

Täby socken är en rik fornlämningsbygd. Området utgör en av landets mest komplexa järnåldersmiljöer bestående av kommunikationsleder i form av vägar och vadställen, ofta markerade av runstenar, odlingslämningar i form av ett intrikat nät av stensträngar och fossila åkrar, bebyggelselämningar samt gravar.

Tidigare undersökningar

Vid en arkeologisk undersökning 1974 undersöktes och borttogs 24 gravar inom en 1100 kvm stor yta öster om impedimentet RAÄ 120 och angränsande väg. Undersökningen finns med i en rapportsammanställning från RAÄ 2004 (Jeppsson 2004). I samtliga gravar framkom brända ben. Påträffade fynd bestod av ett ormöglespanne av brons, järnsöljor, en pilspets och en kniv av järn, spik, nitar, pärlor, keramik, kamfragment och brända ben. Gravarna har daterats till vendeltid-vikingatid (utdrag ur FMIS).

UNDERSÖKNINGEN

Undersökningsmetod

Fornlämningen avgränsades genom att maskinschakt togs upp inom och i utkanten av exploateringsområdet samt i etableringsområdet. Schakten grävdes med en larvbandsdriven grävmaskin. Jordmassorna lades vid sidan om schakten men innanför exploateringsområdet (se fig. 3).

Fyra schakt drogs över den yta inom exploateringsområdet där inga tidigare markarbeten hade utförts (ex. kabeldragningar, vattenledningsarbeten eller vägarbeten), vilket innebar att endast den nordliga delen av området undersöktes. Schaktet inom etableringsområdet grävdes inte lika djupt som övriga schakt eftersom endast den översta delen av marken skulle drabbas av etableringen.

Schakten mättes in digitalt i plan med totalstation och överfördes sedan till Intrasis. Därefter bearbetades materialet i GIS-miljö (ArcView). Foton över området, schakten och fornlämninge RAÄ 120:1 togs i samband med undersökningen.

Eftersom varken anläggningar eller fynd påträffades gjordes inga inmätningar utöver schakten.

Frågeställningar

Eftersom impedimentet RAÄ 120:1 låg mellan 15 och 30 meter från exploateringsområdet och etableringen var det huvudsakliga målet att avgränsa fornlämningen. Både anläggningar av grav- och boplatsskarakter kunde tänkas påträffas.

UNDERSÖKNINGSRESULTAT

Schakt

Totalt drogs fem schakt vid förundersökningen, varav fyra djupa (0,60 m) inom exploateringsytan och ett grundare i etableringsområdet (0,4 m) (se fig. 2).

Tre schakt drogs parallellt med exploateringsområdets norra gräns medan ett drogs i tvärgående riktning.

Schakt 1 hade en öst-västlig riktning och lades precis intill exploateringsområdets norra gräns. Det var 25,5 m långt och 3,4 m brett och 0,6 m djupt. Ett gammalt vattenledningsrör i tegel gick tvärs över schaktet. Under torven fanns ett tjockt lager med matjord. Under detta vidtog en brungul siltig lera.

Schakt 2 hade en nord-sydlig riktning och utgick från första schaktets östra kant. Schaktet, som var 14,20 m långt och 3,40 m brett och 0,60 m djupt, drogs ända fram till en recent störning i form av en grusutfyllnad. Under torven fanns ett tjockt lager med matjord. Under detta vidtog en brungul siltig lera.

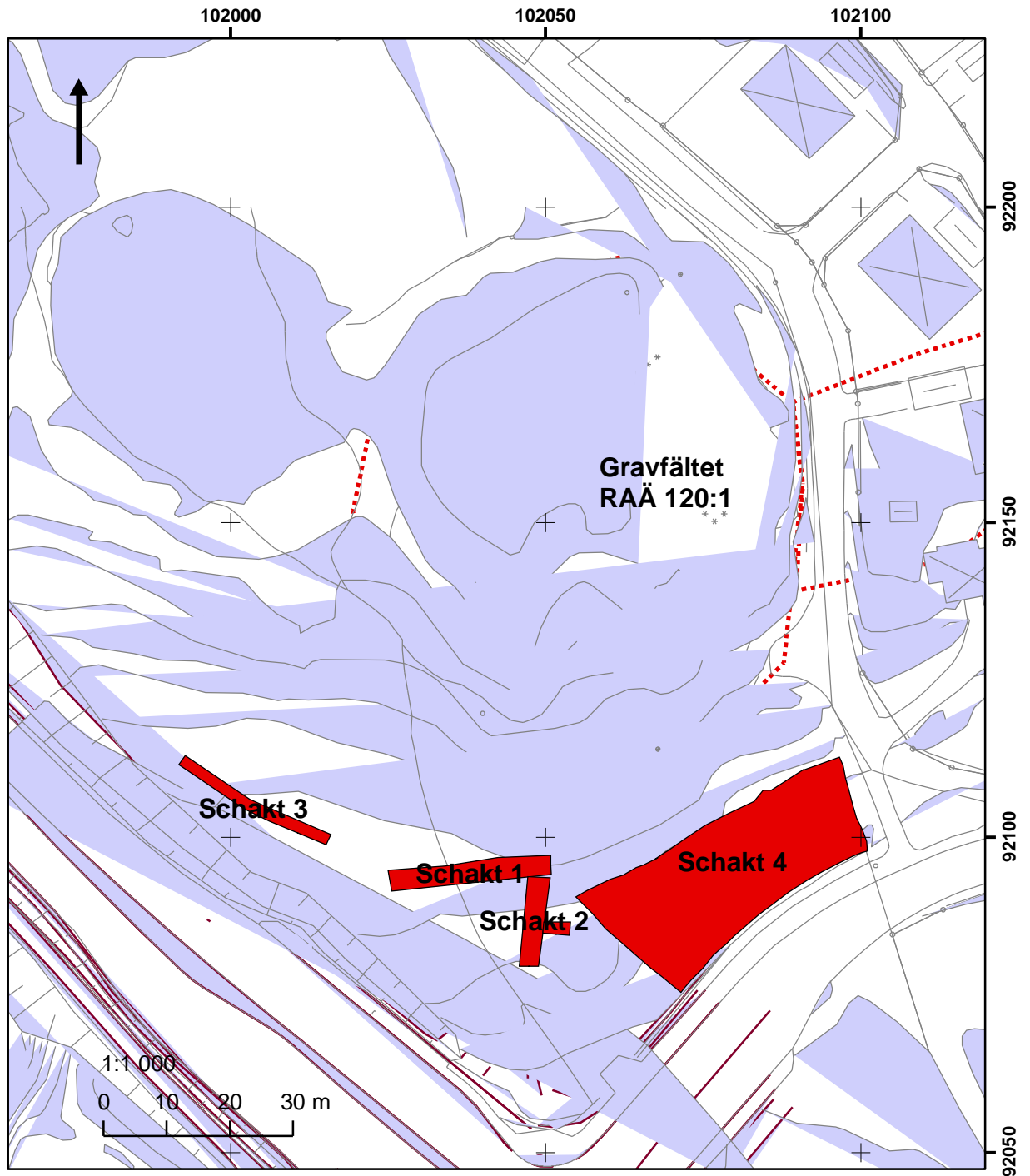

Fig. 2. Översiktskarta över området med förundersökningsschakten markerade. Kartunderlag från Länsmäterienheten, Täby kommun. Skala 1:1000. Sammanställning av K. Martinelle.

Schakt 3 hade en NV-SO-riktning och lades parallellt med och intill exploateringsområdets norra gräns. Schaktet var 27 m långt, 1,8 m brett och 0,8 m djupt. Under torven fanns ett tjockt lager med matjord. Under detta vidtog en brungul siltig lera.

Det minsta schaktet, schakt 4, hade en öst-västlig-riktning och var 4,2 m långt och 1,8 m brett samt 0,8 m djupt. Även här var fyllningen homogen. Under torven fanns ett tjockt lager med matjord. Under detta vidtog en brungul siltig lera.

Schakt 5 utgjordes av ytan för etableringen och låg ca 15-30 m söder om RAÄ 120:1. Schaktets yta var ca 640 kvm, 40 m långt, 15-20 m brett samt 0,4 m djupt över i stort sett hela ytan. Närmast impedimetet var dock djupet ca 1 m vid ytan och ca 0,4 m närmast Viggbyholmsvägen. I schaktets nordvästra del fanns recent grusutfyllnad.

Fig. 3. Översiktsbild av förundersökningsschakten med Bergtorpsvägen i förgrunden Foto från SV av Pierre Vogel, SAU.

Övrigt

I schakten framkom varken anläggningar, kulturlager eller fynd.

Tolkning

Inga lämningar efter vare sig grav- eller boplatskaraktär kunde konstateras, ej heller fynd. Därmed tolkas fornlämningen RAÄ 120:1 som avgränsad i den undersökta riktningen.

Förslag till vidare åtgärder

Eftersom schakten saknade anläggningar, kulturlager och fynd föreslås att inga vidare antikvariska åtgärder bör vidtas inom exploateringsområdet.

SAMMANFATTNING

I november 2006 utförde SAU en förundersökning i samband med en breddning av Bergtorpsvägen samt byggandet av en rondell i korsningen Bergtorpsvägen/Viggbyholmsvägen i Täby kommun. Uppdragsgivare var Täby Kommun. Syftet var att avgränsa fornlämningen RAÅ 120:1 strax norr om exploateringsområdet. Fornlämningen bestod av ett gravfält samt en terrassering. Inga anläggningar, kulturlager eller fynd påträffades i de fem schakt som drogs inom exploateringsområdet och etableringsområdet.

REFERENSER

Litteratur

Jeppsson, A., 2004. *Rapportsammanställning, Up. Täby sn, Gribbylund, RAÅ 120*. Riksantikvarieämbetet, otryckt rapport. (RAÅ dnr 321-4503-2004)

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Riksantikvarieämbetets dnr:

<i>Länsstyrelsen dnr och datum för tillstånd:</i>	D.nr 431-06-82209	Datum 2006 10 30
<i>SAU projekt nr:</i>	2097	
<i>Län, Landskap, kommun och socken:</i>	Stockholms län, Uppland, Täby kommun, Täby socken	
<i>Utförandetid i fält:</i>	3 och 6 november 2006	
<i>Tidsåtgång i fält:</i>	20 arkeologtimmar 12 maskintimmar	
<i>Personal:</i>	Ansvarig: Emma Sjöling. Övrig personal: Pierre Vogel.	
<i>Undersökt yta:</i>	191 m ² (exploateringsområdet) + 637 m ² (etableringsområdet)	
<i>Läge:</i>	Terrängkartan 10I NO Stockholm Fastighetsbeteckning: Tibble 8:16	
<i>Koordinater:</i>	X 92094 Y 102027	
<i>Koordinatsystem:</i>	Lokalt	
<i>Höjdsystem:</i>	Rikets RH70	
<i>Inmätningssystem:</i>	Digitalt	
<i>Fynd:</i>	-	
<i>Digitala planer:</i>	Kristina Martinelle	

BILAGA 1. SCHAKTTABELL

Alla mått i meter.

Schakt nr	Längd	Bredd	Djup	Area, m ²	Beskrivning	Anläggningar	Fynd
1	25,50	3,40	0,60	86,70	Matjordslager ca 0,30 m djupt bestående av brungrå lera. Underlag av brungul siltig lera.	-	-
2	14,20	3,40	0,60	48,30	Matjordslager ca 0,30 m djupt bestående av brungrå lera.. Underlag av brungul siltig lera	-	-
3	27,00	1,80	0,80	48,60	Matjordslager ca 0,40 m djupt bestående av brungrå lera.. Underlag av brungul siltig lera	-	-
4	4,20	1,80	0,80	7,60	Matjordslager ca 0,40 m djupt bestående av brungrå lera.. Underlag av brungul siltig lera	-	-
5	40,00	15,00-20,00	0,40-1,00	Ca 637	Matjordslager ca 0,30 m djupt bestående av brungrå lera.. Underlag av brungul siltig lera.	-	-
